

Ἡ Ἀναγκαιότητα τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδοξίας γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν συγχρόνων προκλήσεων*

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΡΤΖΕΛΟΥ**

Εἰσαγωγή

Ὡς γνωστό, στὴν Ε' κατὰ σειρά ἀπὸ τὸ 1992 Σύναξη τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ποὺ συνήλθε ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου ἀπὸ τὶς 6 ἕως τὶς 9 Μαρτίου 2014 στὸν ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου στὸ Φανάρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐλήφθη μία κοσμοϊστορική ἀπόφαση γιὰ ὁλόκληρη τὴν Ὁρθοδοξία: Ἀποφασίστηκε νὰ λάβει σάρκα καὶ ὅσα τὸ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν κυοφοροῦμενο ὄραμα τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς τοῦ ἔτους 2016, ἐκτὸς βεβαίως ἀπροόπτου. Ὡς χῶρος συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου προτάθηκε μάλιστα, ἐφόσον τὸ ἐπιτρέψει τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ τῆς Τουρκίας, ὁ παλαιὸς Καθεδρικός Ναὸς τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, στὸν ὁποῖο ἔλαβε χώρα τὸ 381 ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Ἡ κοσμοϊστορική σημασία τῆς Συνόδου αὐτῆς γιὰ ὁλόκληρη τὴν Ὁρθοδοξία εἶναι προφανής: Γιὰ πρώτη φορὰ ὕστερα ἀπὸ μία χιλιετία καὶ πλέον ἐκπρόσωποι ὅλων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν θὰ συνέλθουν νὰ συζητήσουν καὶ νὰ λάβουν ἀπὸ κοινοῦ ἀποφάσεις γιὰ σημαντικότερα θέματα ποὺ ἀπασχολοῦν ἐδῶ καὶ δεκαετίες τὸ Ὁρθόδοξο πλήρωμα, ἀλλὰ καὶ τὴ σημερινὴ ἀνθρωπότητα, λόγῳ τῶν πρωτόγνωρων καὶ πιεστικῶν προκλήσεων ποὺ ἀντιμε-

* Εἰσήγηση ποὺ ἔγινε στὸ πλαίσιο τοῦ Συνεδρίου ποὺ διοργάνωσε ἡ Ἱερὰ Βασιλικὴ καὶ Πατριαρχικὴ Μονὴ Βλατάδων σὲ συνεργασία μὲ τὸ Πατριαρχικὸ Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν καὶ τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ Α.Π.Θ. μεταξύ 3-5 Δεκεμβρίου 2015 στὴ Θεσσαλονίκη, μὲ θέμα «Πρὸς τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλὴ Σύνοδο».

** Ὁ Γεώργιος Μαρτζέλος εἶναι Ὁμ. Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.

τωπίζει μέσα στον ραγδαίως μεταβαλλόμενο σύγχρονο κόσμο. Από την άποψη αυτή η σύγκληση της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου είναι απόλυτως αναγκαία, για να μπορέσει η Ορθοδοξία να ανταποκριθεί στα αίτήματα των καιρών, δίνοντας μία δυναμική μαρτυρία της θεανθρώπινης παρουσίας της μέσα στον παρρησιόδοξα πνευματικά, ηθικά και κοινωνικά σύγχρονο κόσμο.

α. Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος μπροστά στις προκλήσεις και τα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου

Οι προκλήσεις και τα προβλήματα που καλείται έπιτακτικά να αντιμετωπίσει η Ορθόδοξη Εκκλησία με την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο και να δώσει έτι μία δυναμική μαρτυρία της παρουσίας της στο σύγχρονο κόσμο, περιγράφηκαν με πολύ σαφή και γλαφυρό τρόπο από τον Παναγιώτατο Οικουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίο στην έναρκτήρια Ομιλία του κατά την ανωτέρω Σύναξη των Προκαθημένων των Ορθοδόξων Αυτοκεφάλων Εκκλησιών. Κατ' αρχήν, όπως έπισημαίνει ο Οικουμενικός Πατριάρχης, η βία που ασκείται πολλές φορές εν όνόματι της θρησκείας συνιστά άπειλητικό φαινόμενο για όλους ανεξαιρέτως τους Χριστιανούς και ιδιαίτερα τους Ορθοδόξους που τη βιώνουν με προσωπικές διώξεις, καταστροφές και βεβηλώσεις ιερών ναών, απαγωγές ή και φόνους κληρικών και μοναχών, ακόμη δέ και αρχιερέων. Μπροστά σ' αυτό το άπειλητικό φαινόμενο για την ύπόσταση των Ορθοδόξων Εκκλησιών καλούμεθα, όπως σημειώνει, «να ύψώσωμεν την φωνήν της διαμαρτυρίας ήμῶν, όχι ως μεμονωμένα πρόσωπα ή Εκκλησίαι, άλλ' ως η ήνωμένη μία ανά την οίκουμένην Ορθόδοξος Εκκλησία»¹.

Έξάλλου ο κίνδυνος που αντιμετωπίζει η Ορθόδοξη Εκκλησία, όπως βέβαια και οι άλλες Εκκλησίες, από τη ραγδαία έκκοσμίκευση των χριστιανικών κοινωνιών είναι τεράστιος. Ός γνωστόν η Εκκλησία στίς έκκοσμιευμένες χριστιανικές κοινωνίες τίθεται δυστυχώς όλο και περισσότερο στο περιθώριο της δημόσιας ζωής, ενώ οι θεμελιώδεις πνευματικές και ήθικες άρχές του Εύαγγελίου βαθμαία έξοβελίζονται από τη ζωή των ανθρώπων. Ός έκ τούτου όφείλει η Ορθόδοξη Εκκλησία ανταποκρινόμενη στη φύση της και την άποστολή της να προβάλλει με μία φωνή τίς θεμελιώδεις αυτές άρχές του Εύαγγελίου στο

1. Βλ. www.amen.gr/article17136#sthash.Rmz056Eq.dpuf.

σύγχρονο κόσμο, ανεξάρτητα αν αυτές έρχονται ή όχι σε αντίθεση με συμφέροντα ή με κρατούσες αντιλήψεις.

Επίσης ή Ορθόδοξη Έκκλησία, καίτοι, όπως τονίζει ό Οικουμενικός Πατριάρχης, χαρακτηρίζεται από την προσήλωσή της στην παράδοση του παρελθόντος, δέν σημαίνει ότι είναι απολιθωμένη Έκκλησία και αδιάφορη στις έκαστοτε προκλήσεις της ιστορίας που είναι ιδιαίτερα έντονες στις μέρες μας. Μία δέ από τις προκλήσεις αυτές προέρχεται από τη ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και της στηριζόμενης σ' αυτήν παγκοσμιοποίησης. Παρά τις ευεργετικές της συνέπειες ως προς τη διάδοση της γνώσης και της πληροφορίας, ή τεχνολογία συνιστά σοβαρό κίνδυνο, γιατί αποτελεί διάυλο μετάδοσης και έπιβολής ξένων πολιτισμικών προτύπων που απειλούν να αλλοιώσουν την πολιτισμική ταυτότητα ενός λαού. Και την απειλή αυτή όφείλει επίσης να την αντιμετώπισει ή Έκκλησία. Πέρα όμως από την απειλή αυτή με την τεχνολογία συνδέεται και ή ραγδαία ανάπτυξη της βιοτεχνολογίας που συνεπάγεται την εμφάνιση σοβαρών βιοηθικών προβλημάτων που σχετίζονται με τις τεχνολογίες ύποβοηθούμενης αναπαραγωγής, τις μεταμοσχεύσεις ιστών και όργάνων, την εϋθανασία, τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα κ.ά., έναντι των όποιων όφείλει να λάβει υπεύθυνη θέση ή Ορθόδοξη Έκκλησία. Αν μάλιστα προσθέσει κανείς σ' αυτά και τη συνεχιζόμενη μέρα με τη μέρα, λόγω της πλεονεξίας και του εϋδαιμονισμού του σύγχρονου ανθρώπου, καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, παρά τις όποιες αποτρεπτικές διακηρύξεις και έξαγγελίες διεθνών όργανισμών ή άκόμη και των ισχυρών της γής, ή διαφύλαξη και προστασία της «καλώς λίαν» δημιουργίας του Θεού για τον άνθρωπο αποτελεί πρώτιστο καθήκον της Έκκλησίας. Μάλιστα ή Ορθοδοξία έχοντας πλούσια λειτουργική και άσκητική παράδοση είναι ή μόνη άρμόδια σε σχέση με τις λοιπές Έκκλησίες και Όμολογίες να συμβάλει στην αντιμετώπιση του τόσο ζωτικού αυτού προβλήματος². Γι' αυτό άλλωστε τό Οικουμενικό Πατριαρχείο, όπως γνωρίζουμε, πρώτο σ' όλόκληρο τον χριστιανικό κόσμο ανέδειξε και προέβαλε από τό 1989 και έξής την κρισιμότητα του θέματος αυτού με σειρά σημαντικών ενεργειών, όπως ή καθιέρωση της άρχής της Ίνδικτου (1η Σεπτεμβρίου) ως ήμέρας προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, ή ανάθεση στον μακαριστό Ύμνογράφο Γεράσιμο Μικραγιαννανίτη να συντάξει σχετική Άκολουθία που ψάλλεται κατά την ήμέρα αυτή, καθώς και ή διοργάνωση πλήθους διεθνών οικολογικών συνεδρίων με

2. Βλ. όπ. παρ.

διεθνοῦς κύρους εἰσηγητές. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη ὀφείλει καὶ μπορεῖ νὰ διαδραματίσει σημαντικὸ ρόλο στὴ διαφύλαξη τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν παραπάνω προβλημάτων ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὀφείλει ἐπίσης νὰ ἀντιμετωπίσει μὲ ἰδιαίτερη εὐαισθησία καὶ τὰ προβλήματα ποὺ ἀνακύπτουν γιὰ τὸ σύγχρονο ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ κρίση καὶ τὴν κοινωνικὴ ἀδικία, οἱ ὁποῖες, ὅπως φαίνεται ἰδιαίτερα στὴν ἐποχὴ μας, μαστίζουν ἀκόμη καὶ ἀνεπτυγμένες οἰκονομικὰ κοινωνίες. Καὶ δυστυχῶς τὰ προβλήματα αὐτὰ δὲν εἶναι μόνο οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικά· εἶναι καὶ ψυχολογικά καὶ βαθύτατα, θὰ ἔλεγα, ὑπαρξιακά, γιατί θίγουν τὴν ἀξιοπρέπεια καὶ αὐτοεκτίμηση τῶν ἀνθρώπων ποὺ γίνονται θύματα τοῦ παγκόσμιου οἰκονομικοῦ κατεστημένου. Ὅπως σημειώνει χαρακτηριστικὰ καὶ πάλι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, «Ἡ Ἀγιωτάτη ἡμῶν Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ ἐνωπισθῇ μετὰ προσοχῆς καὶ συμπαιθείας τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα δημιουργεῖ διὰ τὸν ἄνθρωπον ἡ οἰκονομικὴ δομὴ τοῦ συγχρόνου κόσμου. Ὅλοι παριστάμεθα μάρτυρες, τῶν ἀρνητικῶν συνεπειῶν διὰ τὴν ἀξιοπρέπεια καὶ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου ὡς ἐκ τῶν οἰκονομικῶν κρίσεων, αἱ ὁποῖαι συνθλίβουν τὸν ἄνθρωπον εἰς πολλὰς περιοχὰς τῆς γῆς καὶ μάλιστα εἰς χώρας ἐκ τῶν θεωρουμένων ὡς οἰκονομικῶς “ἀνεπτυγμένων”. Ἀνεργία τῶν νέων, αὐξήσεις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πτωχῶν, ἀβεβαιότης διὰ τὴν αὖριον, πάντα ταῦτα μαρτυροῦν ὅτι πολὺ ἀπέχει ἡ σύγχρονος ἀνθρωπότης ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦτο δὲ οὐχὶ ἄνευ εὐθύνης καὶ ἡμῶν, οἵτινες ἐξαντλοῦντες πολλάκις τὴν ποιμαντικὴν μέριμναν ἡμῶν περὶ τὰ “πνευματικά” λησμονοῦμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκη τροφῆς καὶ στοιχειωδῶν ὑλικῶν μέσων, διὰ νὰ ζῆσιν ἐν ἀξιοπρεπείᾳ, ὡς πρόσωπον - εἰκὼν Θεοῦ»³. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὀφείλει ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, πιστῆ στὶς ἀρχές τοῦ Εὐαγγελίου, χωρὶς νὰ δίνει τὴν ἐντύπωση ὅτι ἀδιαφορεῖ γιὰ τὰ πνευματικὰ ζητήματα, νὰ διακηρύξῃ τὸ ἐνδιαφέρον της γιὰ τὴν ἀπάλειψη τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας καὶ τὴν ἐπικράτηση τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης ἀνὰ τὸν κόσμον. Ἄλλωστε τὸ ἐνδιαφέρον της αὐτὸ δὲν εἶναι ξένο πρὸς τὴ φύση καὶ τὴν πνευματικὴ ἀποστολὴ της στὸν κόσμον, γιατί εἶναι στὴν οὐσία τοῦ ζητήματος πνευματικό. Ὅπως πολὺ χαρακτηριστικὰ ὑπογράμμισε ὁ Μπερντιάγιεφ, δίνοντας τὴν ὀρθόδοξη διάσταση στὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν προβλημάτων, «Ἡ φροντίδα γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ πλησίον, ἀκόμα καὶ ἡ

3. Βλ. ὅπ. παρ.

ύλική ή σωματική, στην ουσία έχει κάτι το πνευματικό. 'Η άγωνία για την έξασφάλιση του ψωμιού μου είναι ένα πρόβλημα υλικό. 'Η άγωνία όμως για το ψωμί του άλλου είναι ένα πρόβλημα πνευματικό»⁴. Μάλιστα πρέπει να επισημάνουμε ότι η θέση αυτή υπογραμμίζεται σχεδόν αυτολεξεί και στην Απόφαση της Ε΄ Προσυνοδικής Πανορθόδοξου Διασκέψεως (Σαμπεζύ-Γενεύη, 10-17 'Οκτωβρίου 2015) που αναφέρεται στην αποστολή της 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας στον σύγχρονο κόσμο⁵.

β. 'Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος και η ένότητα της 'Ορθοδοξίας

'Ωστόσο, για να μπορέσει η 'Ορθοδοξία να ανταποκριθεί επιτυχώς στις προκλήσεις αυτές και να έχει ο λόγος της απήχηση στο σύγχρονο κόσμο, πρέπει να παρουσιαστεί ενωμένη και με μία φωνή, υπερβαίνοντας τα προβλήματα που σχετίζονται με τις έθνικες ιδιαιτερότητες των κατά τόπους Αυτόκεφάλων 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιών και την κάνουν να φαίνεται προς τα έξω κατακερματισμένη και αδύναμη. Το σύστημα της αυτοκεφαλίας που είναι βαθειά ριζωμένο μέσα στην εκκλησιολογική και κανονική παράδοση της 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας δεν πρέπει να αποβαίνει εις βάρος της εν τη πράξει κοινωνίας και συνεργασίας των κατά τόπους Αυτόκεφάλων 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιών ή πολύ περισσότερο να αποτελεί αίτια ανταγωνισμού μεταξύ τους, ιδιαίτερα μάλιστα όταν πρόκειται για θέματα που άφορούν ολόκληρη την 'Ορθοδοξία.

Από την άποψη αυτή η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος αποτελεί έν προκειμένου μοναδική ευκαιρία, αλλά και το πιο ένδεδειγμένο έξ έποψεως κανονικής μέσο, προκειμένου η 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία να διατηρώσει την ένότητά της και να έκφραστεί με ένιαο λόγο στο σύγχρονο κόσμο. Ταυτόχρονα όμως συνιστά το μοναδικό και αναγκαίο όργανο έξίσου ριζωμένο μέσα στην εκκλησιολογική

4. Βλ. *Το πεπρωμένο του ανθρώπου στο σύγχρονο κόσμο*, μτφρ. Εύτ. Γιούλτσι, έκδ. Π. Πουρναράς, Θεσ/νίκη, 1980, σ. 13. Βλ. και ΤΣΟΜΠΑΝΙΔΗ Χ. ΣΤ., *'Εκκλησιολογία και Παγκοσμιοποίηση. Οι 'Εκκλησίες στην οίκουμενική πορεία για μία ένλλακτική παγκοσμιοποίηση στην ύπηρεσία των ανθρώπων και της γής*, έκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008, σ. 96.

5. Βλ. «'Η αποστολή της 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας έν τω συγχρόνω κόσμω. 'Η συμβολή της 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας εις επίκρατησιν της ειρήνης, της δικαιοσύνης, της ένλευθερίας, της άδελφοσύνης και της αγάπης μεταξύ των λαών, και άρσιν των φυλετικών και λοιπών διακρίσεων» (Κεφ. Στ΄, § 5): «... άν ή μέριμνα διά την ίδιικήν μας τροφήν είναι θέμα υλικόν, ή μέριμνα διά την τροφήν του συνανθρώπου μας είναι θέμα πνευματικόν (*Ίακ.* 2, 14-18)».

καὶ κανονικῆς τῆς παράδοσης, προκειμένου νὰ ἀποτρέπονται διαλυτικὰ φαινόμενα πού μαρτυροῦν ἔλλειψη ὀρθοδόξου ἐκκλησιολογικῆς συνειδήσεως, ὅπως λ.χ. τῆς μὴ ἐνεργοῦ συμμετοχῆς ὀρισμένων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν σὲ ἐνέργειες πού ἀπορρέουν ἀπὸ πανορθόδοξα ληφθεῖσες ἀποφάσεις ἢ τῆς μὴ τήρησης ἐκ μέρους τούς πανορθόδοξων ἀποφάσεων, τίς ὁποῖες μάλιστα συνυπέγραψαν ἢ ἀκόμη καὶ τῆς ἀμφισβήτησης τῶν κανονικῶν ὀρίων μεταξὺ διαφόρων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Ὅλα αὐτὰ τὰ προβλήματα, προκειμένου νὰ διασφαλιστεῖ ἡ ἐνότητα τῆς Ὁρθοδοξίας, μποροῦν νὰ ἀντιμετωπιστοῦν καὶ νὰ ἐπιλυθοῦν μόνο ἀπὸ ἓνα μείζον ἐξ ἐπόψεως κανονικῆς συνοδικὸ ὄργανο, ὅπως αὐτὸ τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Βεβαίως τὸ συνοδικὸ σύστημα εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένο μὲ τὴ φύση καὶ τὴ ζωὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἀλλά, ὅπως παρατήρησε προοφυῶς καὶ πάλι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἂν καὶ τὸ σύστημα αὐτὸ τηρήθη καὶ τηρεῖται καὶ σήμερα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πιστὰ ἐντὸς τῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀπουσιάζει ὡστόσο ἐξ ὀλοκλήρου στίς μεταξὺ τούς σχέσεις, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ δημιουργεῖ τὴν εἰκόνα μιᾶς Ὁρθοδοξίας πολλῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ὄχι μιᾶς Ἐκκλησίας, πρᾶγμα πού εἶναι τελείως ἀπαράδεκτο ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου Ἐκκλησιολογίας⁶. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἀκριβῶς ἀπευθυνόμενος στοὺς Προκαθημένους τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τονίζει τὴν ἀνάγκη νὰ ἐνισχυθεῖ ὁ συνοδικὸς θεσμὸς καὶ πέρα ἀπὸ τὰ ὅρια τῶν κατὰ τόπους αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ὥστε νὰ καλλιεργηθεῖ ἡ συνείδηση τῆς μιᾶς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, πρᾶγμα στὸ ὁποῖο θὰ μπορούσε ἀσφαλῶς νὰ συντελέσει ἀποφασιστικὰ ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος⁷.

γ. Ἡ θεματολογία τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου

Γιὰ ὅλους λοιπὸν τοὺς παραπάνω λόγους, εἴτε σχετίζονται μὲ τίς προκλήσεις καὶ τὰ προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος εἴτε σχετίζονται μὲ καθαρὰ ἐνδοορθόδοξα προβλήματα πού θίγουν τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ ἀναγκαιότητα τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου εἶναι προφανῆς. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ θεματολογία τῆς Συνόδου, πού ἀπασχόλησε ἤδη περισσότερο ἀπὸ μία πενήκονταετία τὸ σύνολο τῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν

6. Βλ. ὅπ. παρ.

7. Βλ. ὅπ. παρ.

κατά τις προηγηθείσες πέντε Πανορθόδοξες Προσυνοδικές Διασκέψεις (1976-2015), ανταποκρίνεται πλήρως στα άνωτέρω προβλήματα και τις προκλήσεις τῆς ἐποχῆς μας.

Συγκεκριμένα ἡ θεματολογία τῆς Συνόδου μέχρι καὶ τὴν Δ΄ Πανορθόδοξη Προσυνοδικὴ Διάσκεψη (2009) ἀπαρτιζόταν ἀπὸ τὰ ἑξῆς δέκα θέματα: α) Τὸ ζήτημα τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς, β) Τὸ Αὐτοκέφαλο καὶ ὁ τρόπος ἀνακηρύξεώς του, γ) Τὸ Αὐτόνομο καὶ ὁ τρόπος ἀνακηρύξεώς του, δ) Τὰ Δίπτυχα, ε) Τὸ Ἡμερολογιακὸ ζήτημα, στ) Κωλύματα γάμου, ζ) Ἡ σπουδαιότητα τῆς Νηστείας καὶ ἡ τήρησή της σήμερα, η) Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸ χριστιανικὸ κόσμο, θ) Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ Οἰκουμενικὴ Κίνηση, καὶ ι) Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὸ σύγχρονο κόσμο. Ἡ συμβολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὴν ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ στὴν ἄρση τῶν φυλετικῶν καὶ ἄλλων διακρίσεων. Τελικὰ ὅμως τὰ ἀνωτέρω δέκα θέματα περιορίστηκαν σὲ ἑννέα, ἐπειδὴ ἡ Εἰδικὴ Διορθόδοξη Ἐπιτροπὴ ποὺ συνήλθε τὸν Ἀπρίλιο 2015 ἀποφάσισε τὸ 9ο θέμα (Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ Οἰκουμενικὴ Κίνηση) νὰ συμπτυχθεῖ μέσα στὸ 8ο (Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸ χριστιανικὸ κόσμο), λόγω τῆς ἐπιμονῆς τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ρωσίας, τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Γεωργίας, οἱ ὁποῖες γιὰ ποιμαντικούς κυρίως λόγους δὲν ἤθελαν νὰ ὑπάρχει ξεχωριστὸ θέμα ποὺ νὰ ἀναφέρεται στὶς σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μὲ τὴν Οἰκουμενικὴ Κίνηση.

Ὅπως εἶναι φανερό, ὅλα τὰ θέματα τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου ἀναφέρονται σὲ σύγχρονα ζητήματα σχετιζόμενα εἴτε μὲ τὴν ὀργάνωση καὶ τὴ θεσμικὴ ἔκφραση τῆς ἐνότητας τῆς Ὁρθοδοξίας (Διασπορά, Αὐτοκέφαλο, Αὐτόνομο, Δίπτυχα), εἴτε μὲ τὴ διασφάλιση τῆς ὀρθόδοξης πνευματικότητας σὲ συνδυασμὸ μὲ τὶς σύγχρονες ἀνάγκες τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος (Ἡμερολόγιο, Κωλύματα γάμου, Νηστεία), εἴτε μὲ τὶς διαχριστιανικὲς σχέσεις (διμερεῖς καὶ πολυμερεῖς) εἴτε μὲ τὴν ἀξιόπιστη μαρτυρία τῆς Ὁρθοδοξίας στὸ σύγχρονο κόσμο (μὲ βάση βέβαια τὰ χριστιανικὰ ιδεώδη τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν λαῶν)⁸.

8. Βλ. ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΕΛΒΕΤΙΑΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, «Ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος τῆς Ὁρθοδοξίας», στὸ *Ὁρθοδοξία 2000: Παρελθόν - Παρόν - Μέλλον (Πρακτικὰ Διεθνoῦς Θεολογικοῦ Συνεδρίου, Ἀθῆναι 4-8 Μαΐου 2000)*, ἐκδ. «Ἀποστολικὴ Διακονία», Ἀθῆναι 2002, σ. 385.

Ἦδη ἑπτὰ ἀπὸ τὰ ἑννέα αὐτὰ θέματα ἔχουν συζητηθεῖ καὶ ὀλοκληρωθεῖ κατὰ τὶς προηγηθεῖσες Πανορθόδοξες Προσυνοδικές Διασκέψεις, κατὰ τὶς ὁποῖες ἐγκρίθηκαν καὶ τὰ σχετικὰ κείμενα πὺ θὰ παραπεμφθοῦν πρὸς κρίση καὶ τελικὴ ἐπικύρωση στὴν Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδο. Μόνο δύο ἀπὸ τὰ παραπάνω ἑννέα θέματα, τὸ θέμα τοῦ τρόπου ἀνακηρῦξεως μιᾶς τοπικῆς Ἐκκλησίας ὡς Αὐτοκεφάλου καὶ τὸ θέμα τῆς σειρᾶς μνημονεύσεως τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν στὰ Δίπτυχα, συνάντησαν σοβαρὲς δυσκολίες κατὰ τὴ συζήτησή τους, χωρὶς ὥστόσο κατὰ τὴν κρίση τῶν περισσοτέρων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν νὰ ἀποτελοῦν ἐμπόδιο γιὰ τὴ σύγκληση τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλῃς Συνόδου.

Ἐπὶ ἔτις ἀποφάσεις ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω ἑπτὰ θέματα, ὅπως αὐτὰ πὺ ἀφοροῦν στὶς προκλήσεις καὶ τὰ προβλήματα τοῦ σύγχρονου κόσμου (λ.χ. Κωλύματα Γάμου, Διατάξεις περὶ Νηστείας) ἢ αὐτὰ πὺ ἀναφέρονται στὶς σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μὲ τοὺς ἑτεροδόξους καὶ τὴν Οἰκουμενικὴ Κίνηση, τῶν ὁποίων τὰ σχετικὰ κείμενα πὺ ἐγκρίθηκαν κατὰ τὴ Β' καὶ τὴν Γ' Πανορθόδοξη Προσυνοδικὴ Διάσκεψη (1982 καὶ 1986 ἀντίστοιχα)⁹ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπικαιροποιηθοῦν καὶ νὰ ἐκσυγχρονισθοῦν, δεδομένου ὅτι οἱ ἀποφάσεις σχετικὰ μὲ τὰ θέματα αὐτὰ λήφθηκαν σὲ παλιότερη ἐποχὴ πὺ ἐπικρατοῦσαν διαφορετικὲς συνθήκες¹⁰. Πρὸς τὸ σκοπὸ αὐτὸ συγκροτήθηκε μία Εἰδικὴ Διορθόδοξη Ἐπιτροπὴ, ἢ ὁποία σὲ τρεῖς ἀλλεπάλληλες συσκέψεις τῆς (2014-2015) ἀσχολήθηκε μὲ τὴν ἐπικαιροποίησιν καὶ τὸν ἐκσυγχρονισμό τῶν ἐν λόγῳ κειμένων, τὰ ὁποῖα ἐν ὄψει τῆς παραπομπῆς τους στὴν Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδο ἐγκρίθηκαν κατὰ τὴν Ε' Πανορθόδοξη Προσυνοδικὴ Διάσκεψη πὺ συνήλθε στὸ Σαμπεζῦ τῆς Γενεύης ἀπὸ 10-17 Ὀκτωβρίου 2015¹¹.

Ἔτσι ἐξ ἐπόψεως προετοιμασίας ἔχουν γίνεῖ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα βήματα σχετικὰ μὲ τὸ περιεχόμενο καὶ τὶς ἀποφάσεις τῶν ὑπὸ συζήτησιν θεμάτων, προκειμένου ἢ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδος νὰ ἀρχίσει σὺν Θεῷ τὸ ἔργο τῆς κατὰ τὴν

9. Σχετικὰ μὲ τὸ ἱστορικὸ πλαίσιο καὶ τὶς ἀποφάσεις τῆς Β' καὶ τῆς Γ' Πανορθόδοξης Προσυνοδικῆς Διάσκεψης βλ. ΙΟΝΙΤΣΑ V., *Towards the Holy and Great Synod of the Orthodox Church. The Decisions of the Pan-Orthodox Meetings since 1923 until 2009*, Studia Oecumenica Friburgensia (=New Series of Ökumenische Beihefte) 62, Fr. Reinhardt Verlag, Basel 2014, σ. 79 κ.έ., 154 κ.έ.

10. Βλ. σχετικὰ ΜΕΙΜΑΡΙΣ ΤΗ. Α., *The Holy and Great Council of the Orthodox Church and the Ecumenical Movement*, Ant. Stamoulis Publications, Thessaloniki 2013, σ. 123 κ.έ., 173 κ.έ.

11. Βλ. Ἐκκοινωθέν Ε' Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως ἐν Σαμπεζῦ Γενεύης, Ἐν Σαμπεζῦ Γενεύης, τῇ 16ῃ Ὀκτωβρίου 2015, στὸ <http://www.churchofcyprus.org.cy/print.php?type=article&id=5629>.

Πεντηκοστή του 2016, με σκοπό όχι μόνο να διασφαλίσει και να εκφράσει θεσμικά την ενότητα της Όρθοδοξίας, αλλά και να δώσει μία αξιόπιστη και δυναμική μαρτυρία «περι τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος» στο σύγχρονο κόσμο.

Συμπέρασμα

Μετά ἀπὸ ὅσα εἶπαμε, ἔγινε, πιστεύουμε, ἀντιληπτό ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὴ συσσωρευση ἐσωτερικῶν προβλημάτων δεκαετιῶν ποὺ ἄπτονται τῆς ἐνότητος τῆς Όρθοδοξίας καὶ πιεστικῶν ἐξωτερικῶν προκλήσεων ποὺ ἀντιμετωπίζει ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν τεράστια προετοιμασία πενήντα καὶ πλέον ἐτῶν γιὰ τὴν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ κοσμοϊστορικοῦ γεγονότος ἡ φωνὴ τῆς Όρθοδοξίας μέσω τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου εἶναι ἄκρως ἐπίκαιρη καὶ ἀναγκαία. Κι αὐτὸ γιὰτί, ὅπως σημειώνει στὴν κατακλειδα σχετικοῦ ἄρθρου τοῦ ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως, πρώην Ἑλβετίας, Δαμασκηνός, μετὴν ὁποία θὰ ἤθελα κι ἐγὼ νὰ κλείσω τὴν παροῦσα εἰσήγησή μου, «Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τόσο μετὴ τὴ σύγκλησή της ὅσο καὶ μετὴ τὸ ἔργο της θὰ συμβάλῃ στὴν ἀνανέωση καὶ στὴν ἀκτινοβολία τοῦ μηνύματος τῆς Όρθοδοξίας ὅχι μόνο στὸ ὀρθόδοξο πλήρωμα, ἀλλὰ καὶ σὲ ὀλόκληρο τὸν χριστιανικὸ κόσμο. Εἶναι πράγματι ἡ ὥρα τῆς Όρθοδοξίας»¹².

12. Βλ. ὅπ. παρ., σ. 391.